

A *hát* multifunkcionalitása a beszédműfajok és a diskurzusjelölő-társulások függvényében

Dér Csilla Ilona

Károli Gáspár Református Egyetem
csillader@gmail.com

A korábbi elemzések azt mutatják, hogy a *hát* nem egyszerűen multifunkcionális diskurzusjelölő, hanem rendkívüli mértékben az: aktuális használatában egyszerre képes különböző (pragmatikai és szemantikai, illetve különböző pragmatikai) viszonyok és struktúrák létrehozásában részt venni (Dér 2015). Ezt nevezzük a továbbiakban extrém multifunkcionalitásnak.

Előadásunkban a Beszélt Nyelvi Adatbázis (BEA) spontánbeszéd alkorpuszát felhasználva azt vizsgáljuk meg, hogy a *hát* funkciói mind mennyiségi, mind minőségi tekintetben hogyan módosulnak az adott spontánbeszéd-műfaj mentén, illetve attól függően, hogy más diskurzusjelölővel társult-e vagy pedig önállóan jelenik meg. Az eddigi szakirodalmak (Schirm 2011, 2015; Dér 2015a, b) alapján a következő hipotézisekkel élünk:

1) A *hát* a társalgásokban a leggyakoribb, várhatóan ebben a műfajban találkozhatunk a legtöbb különböző funkciójával, illetve a legnagyobb mértékű extrém multifunkcionalitással is.

2) A többi, nem vagy kevésbé dialogikus beszédműfajban (interpretált beszéd, véleményki-fejtés, narratíva) szerényebb lesz a funkciók mennyisége, de az extrém multifunkcionalitás ezekben is jelentkezik, csak eltérő módon, így az inferenciális komponenshez (González 2004) kapcsolódó használatainak a száma is változik (feltehetően megnő), mivel ezekben a beszédpartnerrel kisebb mértékű az interakció.

3) A *hát* funkcióköre gazdagabb lesz önálló előfordulásaiban, mint ahol más jelölőkkel társul, mivel az utóbbi esetben korlátozzák egymás lehetséges szerepeit.

4) Az előbbi azonban nagymértékben attól függ, hogy a *hát* hányadik elemként szerepel a társulásban: minél hátrébb foglal helyet, annál szűkebb a funkcióinak a köre.